

**ZÁRÓ SZAKMAI JELENTÉS**  
**MECENATÚRA (MEC\_21) pályázat**  
**4. ALPROGRAM (MEC\_K\_21)**

**Tudományos kiadványok, szakkönyvek papíralapú és egyidejűleg nyílt hozzáférésű elektronikus formátumban történő megjelenésének támogatása**

EPR pályázat azonosító: 140859

Pályázó kutató: Dr. Bácsiné Dr. Béres Viktória

Befogadó intézmény: HUN-REN Ökológiai Kutatóközpont

1. A megjelent kiadvány címe: Az egybarázdás moszatok (Cryptophyceae) kishatározója
2. A kiadvány műfaja és nyelve: határozó könyv, magyar és részben angol
3. A kiadvány megjelenésének időpontja (év, hónap): 2024. 06.
4. A papíralapú kiadvány megjelent példányszáma: 500 db
5. A papíralapú kiadvány terjesztésének módja: A határozókönyvet hazai és nemzetközi konferenciákon, szakmai továbbképzéseken és kutatóintézeti, valamint egyetemi szakmai rendezvényeken terjesztjük. Emellett a témában érintett neves kutatócsoportoknak/laboratóriumoknak postai úton megküldjük.
6. A nyílt hozzáférésű (Open Access) elektronikus kiadvány formátuma: .pdf
7. A nyílt hozzáférésű (Open Access) elektronikus kiadvány elérhetősége: <https://pandorina.org/book-of-cryptophyceae/>
8. A papíralapú kiadvány igényes, magas színvonalú és minőségű nyomdai megjelenése tekintetében tett vállalások mennyiben teljesültek (max. 1000 karakter):

Egy határozókönyv esetében az igényes megjelenés kiemelt fontosságú. Vállaltuk, hogy „*A papír alapú kiadvány 4+4 szín nyomtatású, írkafűzött lesz. A nyomtatás és kötés során olyan nyomdával tervezzük dolgozni, ahol környezettudatos technológiákat használnak*”. Az Extra Média Nyomda Kft.-nél került sor a határozó könyv nyomtatására, mely a munkafolyamatok minden fázisában nagy hangsúlyt fektet a környezettudatosságra. A könyv keménytáblás kötéssel lett kiadva, ezért nem írkafűzött, hanem az időtállóbb cérfűzött kötési móddal készült. A nyomda javaslatára 4 főszínnel dolgoztak, de 4+0 nyomtatást alkalmazták, mivel a könyv fényképeket nem, de a fajok azonosításához használható illusztrációkat tartalmaz (magas grafikai igényű, fekete tusrajzok), a térképek jelrendszere pedig fekete-fehér változatban is értelmezhető, a színes térképeket csak az elektronikus változatban publikáltuk. Ezzel a fizikai termék környezeti terhelését negyed részére csökkenthetjük úgy, hogy hasznos információ nem veszik el, ugyanakkor a kezdeti tervekhez képest egy használhatóbb, nagyobb élettartamú kiadványt hoztunk létre példányszámban.

9. A nyílt hozzáférésű (Open Access) elektronikus kiadvány korszerű technológiát képviselő, felhasználóbarát, magas minőségű kiadása tekintetében tett vállalások mennyiben teljesültek (max. 1000 karakter):

A könyv elektronikus változatát PDF-ben publikáltuk a <https://pandorina.org/book-of-cryptophyceae/> webcímen. A PDF – amellet, hogy szövege kereshető – kereszthivatkozásokat tartalmaz. Ez azt jelenti,

- hogy tartalomjegyzékéből bármelyik fejezetre lapozás nélkül navigálható,
- a határozó-rész ugyanígy tartalmazza az azonosítás folyamatának nem csak leírását, de a megtalált fajok bemutatásához ugró linkeket is;
- emellet a fajleírásokhoz mellékelt QR-kódokról mobiltelefonos beolvasással vagy a QR-kódra való kattintással is ki lehet jutni a [https://pandorina.org/3d\\_gallery/](https://pandorina.org/3d_gallery/) oldal megfelelő fajához, ahol annak háromdimenziós, forgatható modelljével találkozik az olvasó.

A vállalt JSON-API-t felváltottuk egy letölthető (birtokolható, archiválható), szabadon megosztható kompakt formátummal, amit a szakember saját gépén vagy mobiltelefonján akár internetelés nélkül is teljes értékűen használhat; nyitott a kutatók, adatbázis-fejlesztők számára is – nyílt forrású eszközökkel konvertálható vagy kinyerhető (kép, szöveg) adatokat tartalmaz.

10. A benyújtott projekttervben vállalt és a teljesített célok közötti eltérések bemutatása, indoklása (pl. a terjesztés módja, példányszám, elektronikus kiadvány formátuma stb.) (max. 1000 karakter):

A benyújtott projekttervben vállalt és a teljesített célok között összesen három eltérést lehet megemlíteni, mind a felhasználók érdekeit szolgálta:

1. Eredetileg 150-200 példányszám volt tervezve, a visszajelzések alapján ezt 500-ra növeltük.
2. A vállaltban az elektronikus formátumot HTML, helyett a könnyebben letölthető, internetelés nélkül is használható PDF formátumot alkalmaztuk végül.
3. A pályázat vállalásai között szerepelt, hogy a hazai algaflórában megtalálható fajokról fotótáblát készítünk. Ahogy a fél éves halasztási kérelemben is jeleztük, a célzott mintázást nem tudtuk megvalósítani, ill. gyakran olyan kevés egyedszámban voltak jelen az egyes fajok, ami a mikroszkópos fotózást nagyon megnehezítette és lassította a munkálatokat. Így a fajokról kétdimenziós magas grafikai igényű, fekete tusrajzokat készítettünk, valamint az

elektronikus kiadványban minden fajnak elérhető a háromdimenziós, forgatható modellje is. Ezek szakmai relevanciáját hazai és nemzetközi algológiai továbbképzéseken, „élesben” is teszteltük – az algológus kollégák kifejezetten üdvözölték a modelleket.

11. A kiadvány tartalmának ismertetése (max. 2000 karakter):

A pályázat célja egy magyar és részben angol nyelvű határozó elkészítése, a legfrissebb taxonómiai ismeretek áttekintése, a nevezett alcsoportra vonatkozóan. Emellett olyan, a csoportra vonatkozó ismeretanyag összeállítása, melyet be lehet építeni az egyetemi oktatásba, ugyanakkor egy emelt szintű középiskolai képzéshez is alapot nyújt.

Ennek érdekében a határozó egy átfogó, általános ismeretekre fókuszáló résszel kezdődik, kiegészítve szómagyarázattal és rövidítések listájával. Az általános fejezet betekintést nyújt a csoport morfológiájának, sejtfelépítésének, szaporodásának sajátágaiba, valamint a csoport tenyésztési körülményeivel, ökológiai és biotechnológiai jelentőségeivel is megismerkedhetnek az olvasók.

A könyv fő célja ugyanakkor az algológus szakemberek mindennapi munkájának segítése. Hisz szemben más alcsoportokkal, kifejezetten erre az csoportra fókuszáló határozókönyv az elmúlt évtizedekben nem készült. Magyar nyelvű határozó pedig egyáltalán nem érhető el, ahogy a fajok magyarországi elterjedésével kapcsolatos információk is nehezen hozzáférhetők. Célunk ezen hiányosságok enyhítése, a jelenlegi taxonómiai ismeretek összegyűjtése és rendszerezése, egyértelmű és könnyen használható határozó kulcs, valamint jól illusztrált fajleírások elkészítése volt. Cél volt a különböző szakirodalmi ismeretek és adatok eredeti fajleírásokkal való összevetése is. Továbbá, azon fajok esetében, ahol hazai előfordulás ismert volt, fontosnak tartottuk az előfordulási adatok összegyűjtését és térképes megjelenítését is. A határozó kulcs és a fajleírások nemcsak magyarul, hanem angol nyelven is szerepelnek, lehetővé téve, hogy más országok szakemberei is használni tudják a határozókönyvet mindennapi munkájuk során. Fajonként egy sematikus ábrát közlünk, ill. a fajleírásoknál egy QR-kód szerepel. Ez a [www.pandorina.org](http://www.pandorina.org) oldalra vezet, ahol az adott taxon forgatható 3-dimenziós modellje található. Az ábrák és táblázatok számozása folytonos; az ábra-, és táblázat-számok a teljes szövegben vastagon szedetten jelennek meg. Az hazai előfordulási adatokat elterjedési térképeken mutatjuk be. Az elterjedési térképeken a fajok előfordulási eloszlását az egyes UTM háló-négyzetekből származó minták számával jellemeztük.

---

Kelt: Debrecen, 2024.07.29.

*Dr. Bátori Dr. Zoltán V. Péter*

.....

Pályázó kutató aláírása (vagy fokozott biztonságú elektronikus aláírás és időbélyegző)